

Karcag

Első okleveles említése 1506-ban Karcagujszállása alakban történik, ekkor kun település, Kolbászszek rész volt. Az 1571.évi szolnoki török adólajstrom itt 55 házat és templomot említ, de a később elpusztult és Karcag határához csatolt Bócsa, Orgondaszentmiklós, Hegyesbor, Asszonyszállás, Ködszállás, Magyarszállás nevű települések is templomos helyek voltak 1571-ben, Karcagon a református egyház egyesek szerint 1605-ben alakult meg. A település a török hódoltság idején ismét elpusztult, majd újranepeült. 1683 nyarán, majd ismét 1697 szept.12.-én a tatárok a lakók jó részét fogságba hurcolták, kiváltásuk évtizedeken át folyt.1702-ben, a német lovagrendnek történt eladásakor lakott hely volt. 1703-tól 1706-ig a délvidéki rácok pusztították, előlük a nőket és gyermekeket Rákóczi áttelepítette rakamazi birtokára. 1711 után népes településsé, a nagykunok székvárosává fejlődött.1745-ben megváltotta magát, a megváltási szerződés értelmében a kegyúri jogoknak is birtokába lépett.

Az 1746.évi egyházlátogatás idején itt sem katolikus hívő, sem katolikus templom nem volt, de az ekkor 200 évesnél is régebbinek látszó református templomot még a reformáció előtt katolikusok építették.

Eszterházy püspök és Almásy Pál jászkun kapitány 1767-ben legfelsőbb helyen szorgalmazni kezdték a katolikus vallás meghonosítását, illetve visszaállítását a református Kis-és Nagykunszágban, legelőször azok székvárosaiban, Kiskunhalason és Karcagon.

1767-ben a püspök ezeket írta Almásynak: „ *Karcagon az Halasi módot fel nem vehetem, mert ott találatnak Pápisták, itt talán egy sincs. Mindazonáltal miként lehessen ideámot véghez vinni, Kegyelmeddel bővebben fogok szólni...Most előre én sokat nem kívánok s meg elégszem, ha Plebanus háznak, Cantornak fundus rendeltetik. Még most a templomnak költséges építését sem vélem szükségesnek.*”

1769 októberében a helytartótanács véleményt kért a püspöktől a „*Kardaszagi állapot*”-ról. Eszterházy tehát kifejtette, hogy miután Karcagon katolikus hívő nincs, ő a plébánia felállítását most még csak azért szorgalmazza, hogy másutt a Nagykunszágban szétszórta élő katolikusok és a beszállásolt katonák lelki gondozását biztosítsa. Most csak a plébánost szeretné bevezetni, míg a templomépítés költségeit nem akarja ráerőszakolni a református lakosságra, mert ez nem áttérésre bírná őket, hanem gyűlölséget keltene bennük. A plébános járandóságát helyesebb volna ugyan kézpénzben kiadni, hogy a gazdálkodásnak gondjaitól mentesülve, csakis hívatásának élhessen, de itt sem a fizetés, sem az élelmiszer beszerzés nincs biztosítva, a plébános tehát mégis rákényszerül a gazdálkodásra. Ha az

uralkodó elrendeli a plébános bevezetését, a város, mint kegyúr köteles lesz részére egy egész jobbágyteleknek megfelelő földilletőséget kiadni. Az előjáróság most a határ szűkösségét emlegeti, a katolikusok betelepítését és ingatlanvásárlását pedig a nagykun redemptusokat megillető elővásárlási jogra hivatkozva szeretné megakadályozni. Saját református papjaink nem redemptusok, - írja tovább a püspök, - mégis bőven ellátják őket földekkel.

Ezek után Mária Terézia az államvallás erősítése érdekében 1769 december 10.-én elrendelte, hogy a karcagi előjáróság a bevezetendő katolikus plébános, kántor, paplak számára a város belterületén mérjen ki megfelelő telket, a határban pedig javadalmi földeket: gondoskodják a pap és templom biztonságáról. A betelepíteni kívánó katolikusok ezután házhelyet és külső birtokot szerezhetnek, velük szemben a törzsökös nagykunok elővásárlási jogát alkalmazni nem szabad. A legfelsőbb helynek e parancsára a jászkun kerületek közgyűlése 1769. dec. 18.-án a katolikus pap ideiglenes lakásául kijelölte az üresen álló régi kvártélyházat, templomtelek céljára az Erdei-féle telket, hozzá közel a betelepíteni kívánó katolikusok telephelyül és temetőül a debreceni országút mellett a Szöllőshalmon megfelelő területet.

Eszterházy a megígért javadalmi földek tényleges kihalását be nem várva, 1769. december 30.-án Karcagot leválasztotta anyaegyházától, Tiszaörsztől, önálló plébániává tette Kisújszállás, Túrkeve, Kunhegyes, Kunmadaras filiákkal, első plébánosnak odarendelte Illés Antal nagybáttonyi plébánost, a jászkun kerületek bemutatása alapján. A kvártélyház egyik szobáját berendezték ideiglenes miséző helynek. ” *Igazán embert méltóztatott Excellentiád itten tenni a gátra, csak állhassa a sarat*”, - írja az esperes a püspöknek. „ *Kilenc nap múlva a Plebanus talált már ottan katolikusokat, kik a katonasággal együtt minden napon az isteni szolgálaton ájtatosan meg jelennek...Lassanként a Kardszagiak is lágyulnak és a plebanosokkal barátságban ereszkedni kezdenek*”. A plébános első lépésként azokat a családokat kereste fel, melyek katolikusok voltak, de katolikus pap és templom hiányában eddig a református templomba jártak. Miután a püspök hiába várta a pap eltartását biztosító javadalmi földek kimérését, 1770. július 29-én kánonilag is bevezette a plébánost, függetlenül attól, hogy „ *a Kardszagi bírák cselekedetei a Pápisták béhelyeztetésének és szaporításának meggátolására céloznak*”.

Katolikus vallású betelepülők csakhamar jelentkeztek, például 1771-ben 24 horti gazda: „ *Mi Hort helységében nem örökös jobbágyok, hanem szabadmenetelűek lévén, Kardszagra kívánunk bémenni, mert értettük Kegyelmes Királyné Asszonyunk engedelmet Romai Katolikus embereknek Kardszag Újszállásra leendő bé bocsájtásukról, hogy ezen*

Privilegiált Kun Városban állandóképen meg maradhassanak és lakhassanak, szántóföldeket és kaszálókat pénzekre magoknak vehessenek”.

1772-ben a helytartótanács szigorú rendelkezésére az előjárók végre kimérték az egyháziak javadalmi földjeit, a beköltözőknek lehetővé tették a házhelyvásárlást. 1772 végén „földek adattak, könnyű lesz a Páristákat ott szaporítani”. 1772 májusában

„ *Consilium/helytartótanács/által rendeltetik, hogy ott katolikusok Templomának, Plebánia és Mesterháznak épületei 5690 Forint summáig a Districtusok /jászkun kerületek/Cassájából építtessenek”, 1773-ban paplak falai már állnak, de a templom alapjainak lerakásához jó építőkövekre volna szükség.” *Kardszagi Plebanusom Mesterszállási és Fábánkai nevezetű pusztákon levő szentegyházaknak ruderait/romjait/megnézte. Ezen csekélység nem érdemli meg a munkát. Illik pedig, hogy régi jelenségei a Catholica Religiónak fenn tartassanak.”**

A paplak 1773-ban elkészült: ugyanezen év nyarán lerakták a templom alapjait.1774 júliusában Eszterházy ezeket írta Almásynak: „ *Kegyelmed istenes buzgóságával folytattya Kardszagon királyi kegyes rendelések szerint teendő épületeket. Amint hallom, a Plébánia ház elkészült, a templom is annyira fel vitetett , hogy Szent István Király napján Isteni Szolgálat is lehet benne”.*1777 elején katolikus gazda volt 35, közülük 30 saját házzal rendelkezett, a katolikusok lélekszáma pedig 162 volt.

1896-ban új, nagyobb templom építését kezdeményezték, mert a katolikus hívek száma 3500-ra emelkedett. Ez az új templom Wind István tervei szerint a vallásalap költségén 1901-ben épült fel, titulusa: Szent István király.